

Metodické centrum konzervace

Koncepce činnosti 2012 - 2016

leden 2012
Technické muzeum v Brně

Obsah

Úvodní slovo	3
I. Charakteristika MCK	4
1. Poslání, struktura.....	4
2. Analýza současného stavu.....	4
3. Shrnutí silných a slabých stránek.....	7
II. Určení hlavních směrů činnosti	8
1. Výzkumná a vývojová činnost.....	8
2. Konzervování-restaurování.....	9
3. Metodický, vzdělávací, publikační a informační servis	10
4. Krizové a mimořádné situace.	11
III. Metody a způsoby k dosažení stanovených cílů	12
1. Stavebně-technické podmínky pro rozvoj MCK.	12
2. Personalistika.....	12
3. Marketing a propagace.....	13
IV. Ekonomická rozvaha, zdroje financování, personální zajištění	14
1. Ekonomická rozvaha.....	14
2. Zdroje financování.	14
3. Personální zajištění.....	15
V. Přílohy	16
Organizační schéma.....	16

Od roku 1998 byl projekt Metodického centra konzervace (MCK) součástí celkové Koncepce Technického muzea v Brně (TMB). První myšlenka vzniku MCK (nejprve jako Centrum konzervace) se objevila v roce 1998, v materiálu Program záchrany a obnovy TMB, zpracovaného v souvislosti s vývojem po restitucích, jejichž důsledkem byla bohužel i likvidace materiálně technické základny muzea. Po projednání s odborem Ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií (OMG) MK ČR a na základě zákona č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy pak byl tento projekt zahrnut do druhé Koncepce TMB na léta 2001 - 2006 s již jasně definovaným programem Metodického centra konzervace. Realizace MCK se stala jedním z hlavních úkolů jak muzea, tak OMG MK ČR a to i s ohledem na závažnou situaci nutné záchrany kulturního dědictví po povodních v roce 2002.

I když na projekt MCK byly již dvakrát z MK ČR vyčleněny finanční prostředky ve výši 290 a 230 mil. Kč z fondu na odstranění povodňových škod, ke kterým TMB předložilo příslušné investiční záměry, k vlastní realizaci nikdy nedošlo, jelikož tyto finanční prostředky byly nakonec použity k jiným účelům. Přesto TMB zahájilo od r. 2003 realizaci Metodického centra konzervace z vlastního rozpočtu (v zásadě bez finanční pomoci ze strany MK ČR) jako další organizační složky muzea, zajišťující metodickou pomoc vlastníkům a správcům sbírkám zapsaným v CES dle zákona č. 122/2000 Sb. V rámci Koncepce TMB na léta 2007 - 2013 je dále rozpracováno vybudování nového zázemí a rozvíjení MCK, s uvedením do provozu od roku 2014. Vzhledem k tomu, že provozování MCK se negativně odráží na ostatních činnostech muzea (výstavy, akvizice, ap.), které musí být omezovány, bylo snahou hledat i jiné zdroje financování z programů EU. Toto úsilí souvisí také s tím, že poptávka a tím nárůst požadavků na metodickou pomoc neustále narůstaly, a nadále narůstají. Na konci roku 2009 byl do výzvy IOP - prioritní osa 5, Oblast intervence 5.1.a podán projekt na vybudování MCK a centrálních depozitářů. V květnu 2010 byly přiděleny finanční prostředky ve výši 230 mil. a zahájeny projektové práce. V prosinci 2010 MK ČR ale projekt zastavilo a zrušilo. Po dalších osobních jednáních tehdejší ministr kultury uznal potřebu rozvoje MCK s tím, že je nutné přepracovat daný projekt. Přípravu obou projektů tak TMB financovalo z vlastních zdrojů a upravený projekt pro stavební povolení by v roce 2011 předložil místně příslušnému stavebnímu úřadu ke schválení. Po jednání s Odborem vnitřní správy a investic MK ČR bylo dohodnuto, že TMB na počátku roku 2012 předloží Investiční záměr na léta 2012-2014 na tuto akci.

S ohledem na výše uvedené a na základě požadavku OMG MK ČR na zpracování koncepce metodických center připravilo a předkládá TMB novou, samostatnou Koncepti MCK (2012 - 2016). Zahrnuje hlavní směry činnosti i ekonomickou rozvahu spojenou s financováním nového zázemí MCK včetně nákladů na jeho provoz, jako samostatné organizační složky (od r. 2015). Nastiňuje též zabezpečení již stávajících a stále rostoucích požadavků na činnosti MCK. Z hlediska vlastní činnosti je MCK výjimečné v tom, že poskytování metodické pomoci je provozně, časově a finančně podstatně náročnější než u ostatních center. Z důvodu naplnění poslání metodického centra s uznávaným odborným kreditem je velmi žádoucí posílení dosavadního finančního rozpočtu TMB také o investiční prostředky pro nákup odpovídajících instrumentálních a diagnostických metod.

Vytýčené cíle MCK jsou zcela v souladu s Konceptí účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010 - 2014 a naplňují systémové řešení pro konzervování-restaurování a ochranu sbírkových předmětů odpovídající vysokému odbornému standardu tak, jak je to běžné v jiných vyspělých zemích. Koncepce MCK se sice může dále vyvíjet a měnit, její nosné části by ale měly zůstat zachovány a být finančně podpořeny.

V Brně, 27. 1. 2012

ing. Vlastimil Vykydal

ředitel Technického muzea v Brně

I. Charakteristika MCK

1. Poslání, struktura

Metodické centrum konzervace (MCK) Technického muzea v Brně působí již od roku 2003 jako **hlavní muzejní metodické centrum v oblasti konzervování-restaurování**. Vzniklo na základě Usnesení vlády ČR č. 216 ze dne 3. března 2003 k řešení situace povodněmi z r. 2002 zasažených dokumentů státních organizací a organizací spravujících kulturní dědictví, jehož prioritním úkolem bylo zajistit rozmrazení, vysušení a sterilizaci části fondů MK ČR v letech 2004–2008. Tento úkol byl úspěšně zrealizován i na základě spolupráce se organizací DEZA (Direction für Entwicklung und Zusammenarbeit) Ministerstva zahraničí Švýcarské konfederace, která poskytla pro tento účel speciální vysoušecí zařízení – lyofilizační komoru. TMB je organizací určenou dle Vyhlášky č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a některých dalších zákonů, k odborné pomoci a službám pro vlastníky a správce sbírek muzejní povahy. Vlastníky a správci těchto sbírek nejsou jen muzea a galerie, ale i Národní památkový ústav, Národní knihovna ČR a soukromé subjekty. Rozhodnutím ministra kultury č. 16/2009 se stalo MCK „...národním metodickým pracovištěm pro oblast konzervování-restaurování sbírkových předmětů ze sbírek muzeí v České republice“.

MCK je organizační složkou TMB a skládá se z několika částí. Jedná se o **oddělení vědy a výzkumu, oddělení konzervování-restaurování, oddělení metodiky, výuky, služby a pracoviště pro krizové a mimořádné události** (organizační schéma MCK viz příloha 1.). MCK nabízí metodický servis a poradenství konzervace a restaurování pro různé subjekty, v první řadě pak pro muzea. Provádí průzkum předmětů kulturního dědictví analytickými metodami, poskytuje vzdělávací servis z oblasti konzervace a restaurování pro odbornou i laickou veřejnost, provádí konzervování a restaurování vybraných předmětů kulturní hodnoty, zajišťuje publikační servis a to vydáváním odborné literatury, monografií, sborníků a periodik zabývajících se tematikou ochrany předmětů kulturního dědictví. Poskytuje informační servis, který by umožnil snazší přístup k informacím v oblasti konzervace a restaurování a to prostřednictvím odborné knihovny TMB a on-line anotovanou bibliografií. V neposlední řadě napomáhá řešení krizových situací – eliminuje případné škody způsobené nenadálými krizovými situacemi a účinně sanuje jejich následky.

2. Analýza současného stavu

TMB MCK má dlouhodobé zkušenosti s tvorbou metodických materiálů v oblasti konzervování-restaurování, organizací seminářů a výukových kurzů stejně jako vlastními konzervátorsko-restaurátorskými zásahy na sbírkových předmětech. Významný je i podíl MCK na řešení úkolů v oblasti výzkumu a vývoje. Náročné služby MCK v oblasti průzkumu sbírkových předmětů, dokumentace, posouzení jejich současného stavu, zpracování návrhů vhodných podmínek jejich uchování či vystavování včetně konzervátorsko-restaurátorských záměrů jsou pro vlastníky a správce sbírek muzejní povahy (ve smyslu zákona 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy), movitých kulturních památek (ve smyslu zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči) a archiválií (ve smyslu zákona 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů) poskytovány bezplatně. Přímé konzervátorsko-restaurátorské zásahy a s tím spojené náklady na analýzy jsou poskytovány za úplat. V roce 2011 bylo v MCK ošetřeno 555 nejrůznějších předmětů kulturní povahy, s převahou archeologických nálezů. Služeb centra využilo v daném roce 21 institucí, přičemž největší podíl představují zástupci státních muzeí včetně památkových ústavů (48 %) a ostatní subjekty (23 % archeologická pracoviště, soukromí restaurátoři) viz graf 1. Menší podíl potom zauímají muzea zřizovaná městy (19 %) a krajská muzea (10 %).

Graf 1: Procentuální zastoupení jednotlivých žadatelů.

O tom, že poskytovaná služba v oblasti konzervování-restaurování sbírkových předmětů je pro většinu jejich vlastníků a správců velice potřebná, svědčí i výsledky průzkumu, provedeného v roce 2004¹. Z uvedené studie vyplývá, že kapacity konzervátorů-restaurátorů jsou v českých muzejních institucích nedostačující vzhledem k počtu sbírkových předmětů (celkem cca 60 mil.). Ze všech zkoumaných institucí (celkem se jich zúčastnilo 213, jejichž sbírkový fond představuje více než 90% všech 60 mil. sbírkových předmětů v ČR) má vlastního konzervátora-restaurátora pouze 69, tj. 32, 4 %, často ovšem bez patřičného vzdělání či praxe. Pozitivní zájem o služby v oblasti konzervování muzejních sbírek vyplynul též z průzkumu "Muzejní centra - podpora rozvoje muzejnictví v ČR", 2011², v rámci kterého se MCK umístilo mezi prvními třemi nejvíce využívanými centry (z celkového počtu 7 hodnocených muzejních center).

Na základě uváděných výsledků průzkumů, závěrů ze seminářů a školení pořádaných MCK včetně přímých dotazů do centra patří k **nejvíce požadovaným činnostem**: metodická pomoc přímo na místě u žadatele (zhodnocení depozitářů, muzejních vitrín, úložných materiálů ap.), poskytování nezávislých odborných posouzení v oblasti konzervování-restaurování, získání konkrétních metodických návodů - doporučení využitelných v běžné praxi, snadný přístup k nákladným analytickým metodám průzkumu materiálů, vzdělávací aktivity (semináře specializované na různá témata konzervování materiálů, stáže - školení pro pracovníky z praxe). Reálná potřeba uživatelů MCK je zahrnuta do hlavních směrů jeho činnosti s následujícím rozbohem aktuálních problémů:

Vědecko-výzkumná činnost vytváří systematický a dlouhodobý základ pro rozvoj metod a materiálů ochrany předmětů movitého kulturního dědictví a promítající se do všech úrovní poskytovaných služeb (metodiky, konzultace, školení, semináře ap.). Díky úzké spolupráci s vysokými školami a dalšími výzkumnými organizacemi (zejména PřF MU, FF MU, FCH VUT v Brně, VŠCHT ap.) se daří MCK zapojovat do řady výzkumných projektů, využívat přístrojový i lidský potenciál etablovaných pracovišť pro řešení konkrétních témat z oblasti ochrany sbírkových předmětů včetně zadávání studentských prací. Stále je však výzkumně-vývojová činnost MCK velmi omezena finančním rozpočtem TMB, i když je částečně podpořena z různých účelových dotací TMB, tak i spolupracujících institucí. V r. 2011 se podařilo TMB zařadit na seznam výzkumných organizací, což vytváří lepší podmínky pro vstup do různých grantových projektů - zejména stěžejního programu NAKI MK ČR a zlepšení pozice

¹ Anna Komárková: Analýza rizikových faktorů ohrožujících sbírkové fondy muzeí České republiky, Praha 2004.

² Michal Janiš: Metadata průzkumu "Muzejní centra - podpora rozvoje muzejnictví v ČR", 2011.

TMB jako možného příjemce účelových prostředků z oblasti výzkumu a vývoje. Do budoucna lze usilovat o zařazení do II. fáze hodnocení výzkumných organizací, jako příjemců institucionální podpory.

Personálně je tato činnost obsazena pěti VŠ pracovníky (z toho 2 jsou v manažerské pozici), kteří však zároveň zaštiťují veškeré metodické a vzdělávací aktivity. Nutné je tedy zlepšit pracovní podmínky výzkumných a vývojových pracovníků, konzervátorů - vědců posílením vědecké práce na úkor administrativní činnosti. Dále je potřeba zajistit cílenou systematickou vědecko-výzkumnou činnost na základě důkladnější analýzy potřeb zákazníků - muzeí a galerií v souvislosti s ochranou sbírek. Nutné je též zlepšit zázemí laboratoře a dovybavit ji instrumentálními diagnostickými a analytickými metodami (RTG, XRF). Hlavní výstupy vědecko-výzkumné činnosti musí být zpracovány formou hodnotitelných výsledků (články, publikace, metodiky). Zvláštní pozornost musí být věnována tvorbě metodik - jednak certifikovaných metodik jako výstupů dlouhodobějších grantových projektů, ale i metodických návodů pro běžnou konzervátorskou praxi průběžně prezentovaných na webovém portálu MCK.

Konzervátorsko-restaurátorská činnost MCK je zajišťována 5 konzervátory-restaurátory. V rámci specializace dominují kovové materiály a předměty ze dřeva, nově byl otevřen ateliér pro konzervování-restaurování uměleckořemeslných předmětů a textilu. Výhledově lze uvažovat o rozšíření specializace na papír, knižní vazbu a fotografie. Vybavení konzervátorsko-restaurátorských pracovišť odpovídá standardu v porovnání s českým prostředím, prostorové zázemí je však nevyhovující - zejména konzervátorské dílny nespĺňují podmínky pro oddělené technologické operace jako je pískování, kovářské práce, povrchová úprava, práce na obráběcích strojích ap., rovněž konzervátorská laboratoř je přímo propojená s výzkumnou a výukovou laboratoří a dochází k nežádoucímu ovlivňování jednotlivých procesů (optické přístroje & chemické moření ap.). Zásadním nedostatkem je zastaralá forma dokumentace konzervátorsko-restaurátorských zásahů (konzervátorských karet TMB), zejména nesystémová archivace fotodokumentace. Prioritním cílem musí být praktické využívání elektronické konzervátorské karty v systému DEMUS a celkové propojení s CES TMB.

Průběžně je nutné také zvyšovat kvalifikaci konzervátorů-restaurátorů formou různých vzdělávacích programů, kurzů a stáží (zejména restaurování textilu, dále pak fotografií a papíru se zaměřením na pauzovací papír) a podporovat jejich širší zapojení do metodické činnosti. Cílem musí být též získání licence pro restaurování určitých skupin předmětů (dle Zákona o státní památkové péči) pro vtypované konzervátory-restaurátory.

Metodické a vzdělávací aktivity jsou zajišťovány úsekem vědy a výzkumu, částečně konzervátory. Klíčovým prezentačním médiem je webový portál. Je nutné více prezentovat konzervátorsko-restaurátorské práce, výstupy výzkumu, zpracovávat doporučení a metodiky. Průběžné naplňování, správu portálu a zpracovávání metodik bude do budoucna vyžadovat posílení pracovního úvazku. V rámci vzdělávacích aktivit se úspěšně osvědčila forma specializovaných kurzů pro pracovníky z praxe (tj. kurz Preventivní konzervace), které je potřeba průběžně tematicky rozšiřovat. Kvalitativním přínosem je transformace sborníků z konference na Fórum konzervátorů-restaurátorů a oddělení redakčních prací. Tato ambice zařadit nové Fórum na seznam neimpaktovaných recenzovaných periodik a jeho další rozvoj musí být do budoucna podpořena z dalších dotačních zdrojů. Marketing a propagace MCK nejsou, mimo webový portál, systematicky využívány a budovány. Tato oblast je podmíněna celkovou propagací TMB v rámci činnosti jeho dalších oddělení. Komunikace s laickou veřejností není také dosud pokryta - možností je opět využití webového portálu nebo příprava samostatné výstavy.

Pracoviště pro krizové a mimořádné události je vybaveno komplexní technologií pro záchranu knižních a archivních dokumentů v případě zasažení vodou včetně sanace biologického poškození.

Jedná se o technologii vymrazování za sníženého tlaku (vacuum-freeze drying), která byla prověřena po povodních v r. 2002, vytvářející základ "Emergency Centra" pro rychlou a odbornou pomoc v obdobných situacích. Personálně není toto pracoviště z MCK obsazeno - v případě akutní potřeby se mobilizují vybraní pracovníci z MCK. Tento jedinečný technický potenciál pracoviště musí být lépe využíván pro další aplikace v rámci konzervování-restaurování jako je vysoušení mokrých organických archeologických nálezů nebo zpracování přírodovědných sbírek. V této souvislosti je stále nedořešeno převedení švýcarského vysoušecího zařízení (lyofilizační komory) do MCK TMB. Z hlediska metodiky je nutné zlepšit prezentaci výstupů (první pomoc při zasažení předmětů povodní a požárem) na webovém portálu a zřízení "hot line" v akutních případech ohrožení předmětů kulturního dědictví.

3. Shrnutí silných a slabých stránek

- ↑ MCK naplňuje systémové řešení péče o movité kulturní statky v České republice v návaznosti na Koncepci účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003-2008, následně na léta 2010-2014.
- ↑ MCK je součástí TMB, které je státní příspěvkovou organizací s vyrovnaným rozpočtem hospodaření, poskytuje tedy dostatečně stabilní zázemí pro realizaci vytýčených aktivit
- ↑ TMB má dlouhodobou tradici v oblasti konzervování-restaurování a muzeologie (konzervátorské pracoviště působí od 70. let 20. stol.; projekt MCK je realizován již od r. 2003), vlastní zkušenosti a vytvořené reference
- ↑ dobrý základ stabilního personálního obsazení umožňující dlouhodobý rozvoj MCK, zahrnující spektrum od výzkumných a vývojových pracovníků, archeologa, specializované konzervátory-restaurátory až po technický personál
- ↑ odpovídající technické a přístrojové vybavení, vytvořená síť spolupracujících institucí (zejména zástupci vysokých škol a vybraných muzejních institucí)
- ↑ výhodná poloha TMB v městě Brně, v blízkosti Technologického parku soustředujícího vědecko-výzkumný potenciál brněnských škol a firem podnikajících v oblasti vyspělých technologií
- ↑ připravené podmínky pro další rozvoj a rozšiřování činnosti MCK v bývalém vojenském areálu v Brně-Řečkovících (v dosahu TMB), zpracovaná studie proveditelnosti
- ↓ provoz stávajících aktivit MCK klade značné nároky na rozpočet TMB, rozvoj MCK je nutno posílit dalšími finančními prostředky ze státního rozpočtu
- ↓ nedostatečné personální pokrytí všech úseků činnosti (kumulace činností)
- ↓ doposud malá provázanost konkrétních aktivit v oblasti ochrany kulturního dědictví s vyspělými zahraničními zeměmi

II. Určení hlavních cílů činnosti

Základním cílem metodického centra konzervace je podpora a rozvíjení správné praxe při ochraně movitého kulturního dědictví v ČR a to především při péči o sbírky muzejní povahy. MCK tak zajišťuje komplexní servis zahrnující identifikaci podstaty konzervátorského-restaurátorského zásahu pomocí vědecké analýzy s využitím metod humanitních i přírodních věd, aplikaci ochranných opatření (preventivní konzervace, sanační konzervace, restaurování) a v neposlední řadě i průběžnou edukační činnost v oboru muzejní konzervace a muzeologie. Edukační činnost MCK se v souladu se současnými trendy obrací nejen k profesionálním muzejním konzervátorům-restaurátorům, ale i studentům i k ostatním odborníkům participujícím při správě a využívání kulturního dědictví. Vedle zmíněného je MCK rovněž schopno poskytnout efektivní pomoc při záchraně a následném ošetření a uložení sbírkových předmětů zasažených účinky mimořádných událostí.

Za účelem vybudování respektovaného metodického centra s vysokým odborným kreditem je nutné se v následujícím období zaměřit na tyto cíle:

1. Výzkumná a vývojová činnost

Výzkumné a vývojové aktivity jsou směřovány zejména do roviny aplikovaného výzkumu, se zřetelem na zhodnocení stávajících postupů ochrany předmětů kulturní hodnoty a jejich zavedení do praxe a systematické a efektivní využívání nových a moderních technologií.

- **diagnostika a materiálový průzkum předmětů** s důrazem na nedestruktivní metody, aplikace archeometrie pro hodnocení nejstarších dochovaných artefaktů, tvorba srovnávacích databank a metodik:
 - pokračovat v rozvíjení sítě spolupracujících pracovišť s potřebným přístrojovým potenciálem využitelným pro sofistikované materiálové průzkumy; soustřeďovat a zveřejňovat výsledky formou databanky analýz historických materiálů; posílit vlastní vybavení technologické laboratoře o základní diagnostické (rentgenologie - RTG) a instrumentální metody (rentgenová fluorescenční spektrometrie - XRF)
 - zaměřit se též na jednoduché analytické metody v konzervátorsko-restaurátorské praxi – prověření základních ekonomicky efektivních postupů pro aplikaci v oboru péče o kulturní dědictví.
- **ověřování a vývoj metod, materiálů a postupů** - strategickými cíly jsou ochrana archeologických a historických kovových předmětů, technických sbírek a moderních materiálů (novodobé slitiny kovů, plasty), plazmochemické a vakuové metody, dezinfekce a dezinfekce materiálů:
 - kovy a jejich slitiny patří k dominantním materiálům v muzejních sbírkách a jsou primární specializací v MCK - revidovány budou stávající postupy jejich stabilizace a povrchových úprav; pozornost musí být věnována též ochraně kovových předmětů v nekontrolované atmosféře a konzervaci moderních slitin
 - plasty se řadí sice mezi moderní materiály, jejich historie však spadá až do 2. pol. 19. stol. V muzejních sbírkách mají velmi hojné zastoupení, přesto doposud neexistují u nás propracované konzervátorsko-restaurátorské postupy - v rámci průzkumu budou ověřeny základní metody jejich identifikace; ve spolupráci se specializovanými pracovišti budou řešeny metodiky jejich ochrany
 - plazmochemické metody - v rámci spolupráce s FCH VUT v Brně pokračovat v rozvíjení aparatury nízkotlakého vysokofrekvenčního vodíkového plazmatu a jejího využívání v konzervátorské praxi (redukce korozních vrstev, povrchové úpravy a desinfekce materiálů).

- vakuové metody - testování metod impregnace za sníženého tlaku, vysoušení mokřích organických nálezů vymrazováním za sníženého tlaku, způsoby ukládání předmětů v PE obalech, v inertní atmosféře ap.
- dezinfekce a dezinfekce materiálů - širší využití stávajícího vybavení (ETO-ethylenoxidová komora, mrazicí box) pro sanaci sbírkových předmětů, testování účinku ETO na různé materiály vč. potencionálního nebezpečí práce s ošetřenými předměty pro lidský organismus, hodnocení dalších účinných látek a jejich směsí používaných pro plynování depozitářů ap.
- **preventivní konzervace sbírek** - kontrola a regulace parametrů vnitřního prostředí muzejních institucí, hodnocení klimatických a světelných podmínek, chemických vlivů - polutantů; stanovení správného režimu zacházení se sbírkami:
 - monitoring, vyhodnocování a eliminace škodlivých polutantů v muzejním prostředí – prověření dalších možností a postupů při definování kvality vnějšího i vnitřního prostředí. Etapa vyhodnocování získaných dat z pasivních i aktivních měření koncentrací plyných polutantů, kvality a znečištění vnitřního prostředí muzea aerosolovými částicemi (online měření vytipovaných expozičních prostor TMB); spolupráce s AV ČR, PŘF MU.
 - zpracovávání metodik uchovávání a vystavování předmětů kulturní hodnoty z hlediska klimatických a světelných parametrů včetně způsobu manipulace a transportu.
 - v návaznosti na kurzy Preventivní konzervace vzdělávání muzejních pracovníků a zkvalitňování studijních materiálů a praktických návodů

Kriteriem hodnocení vědecko-výzkumné činnosti jsou zprávy o interních výzkumných projektech, metodické listy, certifikované metodiky, články, publikace a další dle platné metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací.

2. Konzervování-restaurování

Konzervování-restaurování předmětů kulturní hodnoty zahrnuje rovinu preventivní konzervace, sanační konzervace a restaurování, plně v souladu s mezinárodními etickými kodexy (ICOM - CC, E.C.C.O) a Dokumentem o profesi konzervátora-restaurátora (AMG). Propojuje výsledky výzkumného a vývojového úseku se znalostí materiálové podstaty předmětů a historického kontextu.

- rozvíjení primární specializace - konzervování-restaurování sbírkových předmětů z oblasti techniky, vědy a průmyslu (znalost původních výrobních a řemeslných postupů, ale i novodobých moderních materiálů, schopnost vysoce odborného posouzení a navržení optimálního ošetření)
- zaměření na sbírkové předměty z kovů a jejich slitin (archeologické, historické a novodobé materiály), uměleckořemeslné předměty ze dřeva, usně a textilu, polymerní materiály
 - zkvalitnění uceleného procesu průzkumu a ošetření kovových archeologických nálezů - propojení a součinnost již existujících metod a postupů s novými technologiemi (nedestruktivní RTG diagnostika, plazmochemické ošetření, mechanické čištění, desalinace, elektrochemické metody, vakuová impregnace, povrchová úprava)
 - rozšíření materiálové specializace na organické archeologické nálezy - zavedení metody vakuového vymrazování (lyofilizace) do konzervátorské praxe vč. dalších aplikací jako je např. příprava biologických sbírek
 - rozvíjení metod ochrany novodobých materiálů - plasty, moderní slitiny kovů
- rozšíření specializace na ošetření papíru a knižní vazby, fotografického materiálu

- konzervování-restaurování na zakázku dle požadavků externích zájemců, konzultační a poradenská činnost
- zhotovování kopií a odlitků, replik sbírkových předmětů

Kriteriem hodnocení konzervátorsko-restaurátorské činnosti je kvalita a počet ošetřených předmětů kulturní povahy, systematické zpracovávání konzervátorsko-restaurátorské dokumentace, metodických listů, článků, publikací popř. dalších dle platné metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací.

3. Metodický, vzdělávací, informační a publikační servis

Posláním tohoto úseku je systematické šíření znalostí a zkušeností z oblasti ochrany předmětů kulturního dědictví, zvyšování morálního kreditu profese, zlepšování přístupnosti veřejnosti ke kulturnímu dědictví, osvětová činnost. Nástroji pro uplatňování uvedených cílů jsou:

- **webový portál** pro sdílení informací z oboru konzervování-restaurování - zpřístupňování výsledků odborné činnosti, prezentace výzkumných projektů, metodik a doporučení pro optimální ochranu sbírek; on-line knihovna odborné literatury, zpřístupňování databank údajů a konzervátorsko-restaurátorských zpráv
- **vzdělávací aktivity** - pořádání Konference konzervátorů-restaurátorů, Kurzů preventivní konzervace, seminářů a workshopů na vybraná témata (např. Archeolog § Konzervátor, Ochrana kulturního dědictví před požáry apod.), konzervátorské praktikum pro studenty oboru muzeologie FF MU v Brně, stáže a praxe pro studenty středních a vysokých škol
 - rozšíření nabídky kurzů a workshopů - Techniky exkavace archeologických nálezů, jejich transport a uložení (pokračování v tématu Archeolog § Konzervátor), Ochrana kovových předmětů, ap.
 - vypracování systému kvalifikace ko-re práce v MCK (v návaznosti na platnou legislativu) - způsob evaluace, hierarchie profese (odpovědnost, kompetence jednotlivých ko-re vzhledem ke dosaženému stupni vzdělání a praxe), možnosti dalšího vzdělávání ko-re z praxe
 - vypracování systému vykonávání odborné praxe a stáží v MCK (výběr studentů, zadávání témat studentských prací ap.)
- **publikace - vydávání periodika** Fórum pro konzervátory-restaurátory vytvářející prostor pro prezentaci vědeckých statí z oboru ochrany předmětů kulturního dědictví, konzervátorsko-restaurátorských zásahů, ale i přenosu informací, aktuálních sdělení a odkazů; vydávání odborných publikací (např. Konzervace-restaurování kovů a jejich slitin, Vybrané metody identifikace materiálů) a metodik
 - zařazení Fóra pro konzervátory-restaurátory mezi neimpaktovaná recenzovaná periodika
 - zpracování samostatné výroční zprávy o činnosti MCK
 - zpracování publikací na vybraná témata
- zpracování konceptu **samostatné výstavy** s tématem "Záchrana kulturního dědictví - závod s časem" - ve spolupráci s vybranými partnery MCK
- koordinace činnosti s dalšími metodickými centry MK ČR - specifikace plánů, navázání spolupráce
- vytvoření sítě partnerů MCK - zástupci muzeí, památkové péče, vysokých škol, ap.; profilace potřeb a společných úkolů (PřF MU, FCH VUT, NPÚ, VŠCHT, NA, MG, NG, NM, NTM)

- zapojení MCK do mezinárodní sítě konzervátorských institutů (ICCROM, The Netherland Conservation Institute, Hornemann Institut, IIC - International Institute of Conservation of Historic and Artistic Works atd.)
 - začlenění MCK do webových databází
 - zapojení pracovníků MCK do konkrétních zahraničních projektů dle hlavních cílů činnosti MCK
 - příprava a realizace mezinárodních workshopů a konferencí, výměnných stáží ap.

Kritériem hodnocení činnosti je kvalita šíření a propagace informací o aktivitách MCK, snadná dosažitelnost k výsledkům MCK a jeho nabízeným službám.

4. Krizové a mimořádné události

Pracoviště poskytuje rychlou pomoc při záchraně předmětů kulturního dědictví v mimořádných případech ohrožení, kterými jsou např. požár, povodeň, vichřice, průmyslová havárie, vandalismus apod. a to jak formou konzultací tak i přímou účastí při první pomoci ohroženým předmětům či poskytnutím záchranných depozitářů nebo zabezpečením následného ošetření především vysušování a sterilizace vodou zasažených předmětů. Ve standardním období (tj. mimo krizové události) se podílí na zajištění aktivit MCK v oblasti průzkumu a ochrany předmětů kulturního dědictví aplikací daného přístrojového a technického vybavení tj. např. zajištění desinfekce nebo sterilizace předmětů napadených biologickými škůdci apod.

- **vysoušecí a sterilizační pracoviště** – je tvořeno vysoušecí (lyofilizační) komorou, kterou poskytlo na základě humanitární pomoci Švýcarsko včetně mrazícího kontejneru. Lyofilizační komora je ojedinělým zařízením, které lze využít pro vysoušení zmrazeného materiálu po povodních, ale používá se také pro vysoušení biologických preparátů a archeologických vodou nasycených nálezů z organických materiálů. Sterilizační komora na bázi etylenoxidu (EtO) zajišťuje *sterilizaci a desinfekci různých materiálů, vhodná je zejména pro ošetření papíru (na rozdíl od gama-záření)*:
 - realizace projektu Transfer know-how a výměna zkušeností v oblasti vysoušení historických materiálů z Fondu partnerství programu Švýcarsko-české spolupráce (2012-2013)
 - posílení personálního obsazení a systematický rozvoj pracoviště i v období mimo krizové události
 - zpracování metodických listů pro první pomoc sbírkovým předmětům v případě různých přírodních katastrof a krizových situací; organizace

III. Metody a způsoby k dosažení stanovených cílů

Tato část navazuje na předchozí kapitolu Určení hlavních cílů činnosti, přičemž výchozím podkladem pro její zpracování je Studie proveditelnosti a ekonomické hodnocení k projektu *Metodické centrum konzervace a centrální depozitáře*, který byl předkládán Technickým muzeem v Brně do Integrovaného operačního programu EU v oblasti Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví, v r. 2010 (projekt nebyl přiznán). Níže jsou uvedeny plánované nástroje k dosažení stanovených hlavních cílů MCK:

1. Stavebně-technické podmínky pro rozvoj činnosti MCK

- Nové zázemí pro rozšířenou činnost MCK vznikne přestavbou budov vojenského charakteru v Brně - Řečkovících. Tyto budovy (označ. SO 009, SO 008, SO 035), které jsou v majetku státu a hospodaření s nimi bylo převedeno z Armády ČR na TMB, budou přestavěny pro potřeby laboratorních a dílenských provozů včetně depozitářů Metodického centra konzervace. Následně budou vybaveny potřebnými technologiemi a technickými prostředky pro aplikaci nejmodernějších metod a vývoj metod nových v oblasti konzervování-restaurování movitého kulturního dědictví.
- ETAPY přestavby MCK:
 - 2012: zpracování prováděcí dokumentace
 - 2013: stavební úpravy objektu SO 008
 - 2014: stavební úpravy objektů SO 009, SO 035
 - 2015: dokončovací práce, vybavení
- Provozní fáze 2015 - 2016:

Provoz v rekonstruovaných budovách vojenského areálu v Brně - Řečkovících bude plně zajištěn prostřednictvím MCK, jakožto organizační složky TMB. Práce budou probíhat na týmovém základě. Zaměstnanost MCK tvoří 21 přepočtených úvazků, z toho 14 úvazků vysokoškolsky vzdělaných pracovníků a 7 přepočtených úvazků středoškoláků. Financování mzdových nákladů bude probíhat v rámci rozpočtu TMB. Vysoce odborné práce budou probíhat ve 14 laboratorních a dílenských provozech. Návaznost jednotlivých částí procesu konzervování-restaurování sbírkových předmětů je dána řetězcem navazujících činností s definovanými výstupy (doprava a manipulace, prvotní ošetření, nedestruktivní laboratorní průzkum, konzervátorské ošetření, výroba chybějících elementů a případné restaurování při dodržení etických principů). Tyto činnosti budou sloužit jako základ hlavním výstupům činnosti MCK - tvorbě metodik dobré správy dlouhodobého uchování kulturního dědictví.

2. Personalistika

- aktualizovat organizační řád TMB s možností vyčlenění MCK jako samostatné organizační jednotky, s vlastním ředitelem
- ustanovit vědeckou radu TMB a zajistit její působnost tak, aby její členové byli též osobnosti erudované pro hodnocení činnosti MCK
- postupně měnit strukturu zaměstnanců tak, aby odpovídala navrženému modelu - odlehčit odborným pracovníkům administrativu a plnění doprovodných aktivit, posílit personální

obsazení úseku Metodický, vzdělávací, publikační a informační servis, doplnit profese v rámci dalších specializací konzervování-restaurování

- zaměřit se na vyváženost pracovních výkonů všech zaměstnanců a jejich účinnou spolupráci - pravidelné porady, průběžné vyhodnocování výsledků, možnost dalšího vzdělávání formou domácích i zahraničních kurzů a účastí na konferencích
- podporovat personální propojení s externími specialisty v oblasti ochrany kulturního dědictví v rámci řešení konkrétních projektů a vzdělávacích aktivit (zejména Přírodovědecká a Filosofická fakulta MU, Fakulta chemická VUT v Brně, VŠCHT Praha, Národní archiv, Národní památkový ústav, vybrané muzejní instituce aj.)
- posílit mzdové prostředky z různých účelových programů (NAKI MK ČR, Grantová a Technologická agentura ČR, programy EU) tak, aby byli patřičně finančně ohodnoceni pracovníci disponující odpovídajícím vzděláním, jazykovými a komunikačními schopnostmi

3. Marketing a propagace

- pravidelné naplňování webového portálu MCK výstupy činnosti - zpřístupňování informací z oblasti výzkumné činnosti i standardních konzervátorských zásahů, šíření oborových informací
- aktualizace prezentačních materiálů MCK s důsledným dodržováním jednotného vizuálního stylu, zajištění jejich distribuce k uživatelům
- příprava pravidelných setkávání se zástupci muzeí a galerií popř. dalších uživatelů, vyhodnocování jejich požadavků
- zajištění www odkazů na MCK v rámci celosvětové sítě působnosti obdobných institucí
- prezentovat výsledky MCK laické veřejnosti formou různých vzdělávacích aktivit, výstav a dnů otevřených dveří

4. Ekonomická rozvaha, zdroje financování, personální zajištění

1. Ekonomická rozvaha

V posledních dvou letech činily roční náklady na odbornou činnost MCK včetně osobních nákladů zhruba **8 % z celkového rozpočtu TMB**:

R. 2010: celkové výdaje TMB - 78 922 tis. Kč, náklady na činnost MCK - 6 313 tis. Kč; finanční podpora z jiných zdrojů - celkem 862, 863 tis. Kč (Kulturní aktivity na rozvoj MC v r. 2010: 465 tis. Kč; Norské granty 108 863 Kč; COST - EU dotace pro pobyt vědců - 19 000 Kč); 270 000 Kč - GA ČR

V rámci stávajících podmínek činnosti MCK se počítá s obdobným ročním finančním rozpisem na nejbližší období, do r. 2014. Pro naplnění stanovených cílů je nutné též zajistit **rozšíření přístrojového parku** (metody XRF, RTG dle ad. II., 1) v hodnotě **investičních nákladů 2 500 tis. Kč**.

Koncepce přestavby MCK vychází z předpokladu navýšení rozpočtu TMB (2012 - 2015) **investičními prostředky ve výši 176 mil. Kč** (tab. 1). Pokud nedojde k úpravě rozpočtu v požadované výši, bude přestavba objektů v Brně - Řečkovících probíhat na velmi omezené úrovni a v delším časovém úseku, vzhledem k možnostem běžného rozpočtu muzea.

Tab. 1: Rozpočet přestavby MCK

ROK	2012	2013	2014	2015
investiční náklady v tis. Kč	5 - 6 000	60 000	50 000	60 000

Náklady na provoz jsou počítány v letech 2014 - 2016 s personálním navýšením dle tab. 3 včetně provozních nákladů v nově rekonstruovaných objektech v Brně-Řečkovících. Přičemž tyto náklady na provoz MCK jsou vyčísleny k cenové úrovni r. 2012 tak, aby reflektovaly optimální požadavky související s plánovanou činností. V případě omezení plánovaných aktivit a redukce požadovaných pracovníků budou provozní náklady adekvátně kráceny.

Tab. 2: Náklady na provoz MCK (2014 - 2016)

náklady v tis. Kč	2014	2015	2016
spotřeba materiálu	2 031	2 356	2 592
energie	294	352	580
služby	170	170	631
osobní náklady	6 787	8 877	8 877
ostatní osobní	100	100	150
odpisy	60	60	3 333
celkem	9 442	11 915	16 156

2. Personální zajištění

Personální zajištění v původní plánované koncepci projektu MCK z r. 2008 odpovídalo 38 zaměstnanců. Předkládaný rozklad personálního zajištění vychází z aktualizované upravené verze projektu MCK. Pro naplnění vytýčených cílů a zajištění požadované úrovně jednotlivých činností MCK je potřeba minimálně 21 zaměstnanců, přičemž z toho 10 zaměstnanců je převedeno ze současného MCK. Personální požadavky spojené s nárůstem nových přepočtených pracovníků (11 osob) jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tab. 3: Personální požadavky pro rozšířenou činnost MCK

Rok	Název profese	Počet zaměst.	Úvazek	Platová třída	Roční mzda ³ v Kč
2014	ředitel	1	1	13	291 120
	výzkumný a vývojový pracovník	1	1	14	315 720
	konzervátor-restaurátor	1	1	14	315 720
	konzervátor - restaurátor	1	1	12	268 440
	kurátor - konzervátor	1	1	12	268 440
	konzervátor	1	1	12	268 440
	celkem za r. 2012	6	-	-	1 727 880
	pohyblivá složka 17 %*				293 194
2015	výzkumný a vývojový pracovník	1	1	13	291 120
	konzervátor	1	1	12	268 440
	konzervátor	2	1	12	536 880
	správce IT	1	1	12	268 440
	celkem za r. 2013	5			1 364 880
	pohyblivá složka 14 %*				195 120

*Pohyblivá složka zahrnuje příplatky za vedení (156 tis. v r. 2012), osobní ohodnocení a odměny.

³ Mzda odpovídá platné stupnici platových tarifů pro uvedenou platovou třídu a platový stupeň 10.

5. Přílohy

Koncepce činnosti Metodického centra konzervace je doložena těmito přílohami:

1. Organizační schéma TMB a MCK
2. Studie proveditelnosti a ekonomické hodnocení k projektu "Metodické centrum konzervace a centrální depozitáře" - může být doložena na vyžádání

Koncepci Metodického centra konzervace 2012 - 2016 za Technické muzeum v Brně zpracovali:

V Brně, 16. 1. 2012

Ing. Vlastimil Vykydal, ředitel

Ing. Alena Selucká, náměstkyně pro Metodické centrum konzervace

Ing. Ivo Štěpánek, náměstek Odboru vědy a techniky

Ing. Martin Mrázek, Ph.D., vedoucí provozu Metodického centra konzervace